ПАРАЛЕЛЬНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Стрілецька Оксана Василівна
ORCID ID: 0009-0009-4517-4382
аспірант
Державний податковий університет, Україна

Одна з найбільш революційних ідей в рамках реформування кримінального процесу України стосувалася повної його трансформації у змагальний процес, із домінуванням елементів, притаманних англосаксонській правовій сім'ї. Насамперед, комплексної зміни мала зазнати організаційна складова досудової стадії кримінального процесу, що мала яскраво виражений інквізиційний характер. Ця ідея зародилася у вітчизняному правовому полі в 90-ті роки XX ст. до проведення комплексної реформи кримінального процесу, яка ознаменувалася розробкою та прийняттям у 2012 році нового Кримінального процесуального кодексу України. Варто зазначити, що дана ідея зустріла серед практиків і науковців-процесуалістів як своїх послідовників, так і опонентів. Виникли дебати стосовно того рівня змін, якого має зазнати кримінальний процес, особливо щодо необхідності та доцільності проведення в його рамках паралельного розслідування, спрямованого на забезпечення прав та інтересів підозрюваного, обвинуваченого.

Зі свого боку запровадження паралельного розслідування у вітчизняний кримінальний процес передбачала необхідність значних змін у законодавстві та правозастосовчій практиці. Противники таких змін оприлюднювали та виносили на розсуд громадськості ризик втрати окремих традиційних переваг розшукового процесу, висловлювали побоювання стосовно успішності здійснення сліпого копіювання елементів, притаманних англо-американському правосуддю тощо. Прийняття КПК України 2012 року не змогло припинити існуючі дискусії. І хоча зазначений правовий акт відобразив суттєві тенденції, характерні для змагального кримінального процесу, притаманні багатьом країнам англосаксонської правової сім'ї, вони, насамперед, стосувалися стадії судового розгляду. Отже, повноцінного переходу до змагальної моделі так і не було здійснено, що лише актуалізувало інтерес до детального вивчення зарубіжного досвіду впровадження змагальних засад у кримінальний процес та подальшої адаптації найкращих зарубіжних практик до умов України.

Хоча наразі законодавець не розглядає можливість надання стороні захисту прав проведення повноцінного паралельного розслідування, даному питанню, у зв'язку з його ключовим значенням для формування змагальних засад на стадії досудового розслідування, приділяється особлива увага у профільній літературі. Воно продовжує залишатися актуальним і обговорюваним у науковій спільності, існуючи в якості предмету офіційних дискусій серед юристів та правозахисників. Цілком обґрунтовано, що впровадження паралельного розслідування суттєво змінить динаміку вітчизняного кримінального процесу, за якого сторона захисту отримає більше можливостей для з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого. Однак, реалізація цієї ідеї потребує ретельного опрацювання, оскільки існує ймовірність зловживань цим правом стороною захисту. Необхідно чітко окреслити рамки, в яких може здійснюватися таке розслідування, а

також забезпечити, щоб воно не порушувало законні права й інтереси інших учасників процесу, не перешкоджало розслідуванню сторони обвинувачення. Зрештою, питання щодо включення паралельного розслідування до КПК України потребує комплексного обговорення, виокремлення всіх переваг та ризиків, пов'язаних із таким нововведенням.

Під паралельним розслідуванням слід розуміти одночасні слідчі дії, які проводяться захисником щодо виявлення обставин, які виправдовують або пом'якшують відповідальність, із викладенням своїх висновків у виправдувальному висновку або висновку про пом'якшення відповідальності обвинуваченого, створення рівноправних сторін обвинувачення й захисту та наділення останнього правом самостійно збирати й формувати докази, які повинні братися до уваги органом розслідування та судом при винесенні підсумкового рішення по справі щодо наявності вини підсудного. При цьому, коло паралельних слідчих дій має бути досить широким та прямо визначатися законом [4, с. 22-23]. Проводячи приватні слідчі дії, захисник не зобов'язаний звітувати перед слідчим або прокурором, водночас самі дії повинні отримати офіційне процесуальне оформлення.

Незалежно від сенсу, що вкладається в «паралельне розслідування» різними авторами, воно, порівняно із розслідуванням, здійснюваним слідчим або прокурором, має низку суттєвих особливостей. По-перше, паралельне розслідування не є обов'язковою формою провадження і може проводитись факультативно: у випадках, коли це вважатимуть за доцільне і необхідне захисник та його довіритель. По-друге, за обсягом і змістом збираної інформації паралельне розслідування має яскраво виражений однобічний характер, оскільки воно спрямоване на виявлення, встановлення, дослідження і закріплення лише тих обставин, які мають значення для відстоювання позиції захисту. Кримінальний процесуальний закон не зобов'язує захисника сприяти повному та всебічному дослідженню обставин кримінального провадження, встановленню об'єктивної істини. В процесі проведення паралельного розслідування захисника цікавлять лише ті фактичні дані, які підтверджують невинуватість або меншу винуватість підозрюваного, обвинуваченого. Причому з позиції сучасного уявлення про адвокатську етику такий підхід є цілком допустимим і морально виправданим [7, с. 146]. З цим не можна не погодитися, проте інтерес захисника лише до фактичних даних, які підтверджують невинуватість або меншу винуватість підозрюваного, обвинуваченого породить для захисника, в разі введення у вітчизняне правове поле паралельного розслідування, проблеми як практичного, так і морального характеру. Так, при збиранні доказів, особливо на початковому етапі розслідування, досить проблематично визначити, який доказ формується – обвинувальний чи виправдувальний. Більше того, спочатку оцінений як виправдувальний, доказ згодом може бути розцінений як обвинувальний. Незрозуміло, як повинен вчинити захисник обвинуваченого, якщо внаслідок проведеної приватної слідчої дії він отримає дані, що викривають підозрюваного, обвинуваченого. За чинним законодавством, знищення або приховування таких даних, очевидно, може спричинити визнання адвоката співучасником злочину та притягнення його до кримінальної відповідальності за ст. 396 КК України. Варто зазначити, що у Верховній Раді України зареєстровано Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення авторитету адвокатури від 22.10.2021 р. № 6207 [10], яким пропонується: 1) доповнити ст. 27 КК України новою частиною восьмою, відповідно до якої не є співучастю надання адвокатом правової допомоги особі, яка вчинила злочин, з правових питань її діяльності. Адвокати підлягають кримінальній відповідальності лише у випадках, коли вчинене ними

діяння містить ознаки іншого кримінального правопорушення; 2) внести зміни до ст. 396 КК України, відповідно до яких не підлягатимуть кримінальній відповідальності за заздалегідь не обіцяне приховування злочину члени сім'ї чи близькі родичі особи, яка вчинила злочин, коло яких визначається законом, а також адвокати, які надавали правову допомогу особі, яка вчинила злочин, з відповідних питань [8]. Але навіть запропоновані зміни передбачають звільнення адвоката від кримінальної відповідальності лише у випадку надання ним правової допомоги, поняття якої вочевидь не включає в себе «послуги» щодо знищення або приховання адвокатом даних, які можуть бути використані стороною обвинувачення проти підозрюваного, обвинуваченого. Отже, знищити або приховати дані, отримані в результаті приватної слідчої дії, адвокат не матиме права, а надати їх слідчому, прокурору – не зможе, оскільки в такому випадку він виступить на стороні обвинувачення, а не на стороні захисту.

Надавши захисту зазначене право, законодавець, на нашу думку, не лише створить умови для змішування сторони захисту зі стороною обвинувачення, а й викличе значні труднощі у процесі доказування, особливо у випадках, коли слідчі дії, які проводить захисник, не підлягатимуть повторенню. У цьому випадку захисник опиниться перед вибором: проводити такі дії вибірково, фіксуючи лише ті моменти, які, як він вважає, сприятимуть спростуванню підозри чи обвинувачення, пом'якшенню чи виключенню кримінальної відповідальності підозрюваного, обвинуваченого на поточному етапі розслідування (не виключаючи того, що згодом ці докази можуть бути використані стороною обвинувачення проти підозрюваного, обвинуваченого), або взагалі відмовитися від документування будь-яких фактів, якщо вони, на думку захисника, можуть посилити позицію обвинувачення, обтяжити відповідальність підозрюваного, обвинуваченого.

Наступним питанням, яке безпосередньо стосується доцільності впровадження в законодавство можливості проведення паралельного розслідування, є фінансування. Цілком зрозуміло, що фінансуватиме приватні слідчі дії захисника буде сторона, яка підписала з адвокатом договір про надання правової (правничої) допомоги. А ось хто фінансуватиме приватні слідчі дії захисників за призначенням? Не вимагає роз'яснення той факт, що клієнтура таких захисників не зможе дозволити собі їх профінансувати. Щодо держави, то вона на сьогодні навіть не може забезпечити захисників за призначенням адекватною оплатою праці, що вже призвело до появи так званих «поліцейських адвокатів». Загалом ми згодні з тим, що за наявності невирішеного фінансового питання запровадження паралельного розслідування призведе до посилення нерівності громадян перед законом.

Нагадаємо, що згідно ч. 2 ст. 9 КПК України прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень [6]. Виникає закономірне питання: чи буде сторона обвинувачення при впровадженні у вітчизняне кримінальне процесуальне законодавство інституту паралельного розслідування позбавлена обов'язку виявляти обставини, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання? Якщо відповідь негативна, то тоді паралельне розслідування, по суті, буде додатковою гарантією інтересів підозрюваного, обвинуваченого, і ті, хто не зможе її профінансувати, просто залишаться в тому

самому становищі, в якому перебувають на сьогодні, розраховуючи не лише на захист оплачених і наданих державою захисників за призначенням, а й на прийняття слідчим, прокурором законних та неупереджених процесуальних рішень. Якщо відповідь позитивна – то паралельне розслідування стане єдиною гарантією інтересів підозрюваного, обвинуваченого, і ті, хто не зможе її профінансувати, по суті, будуть залишені зі стороною обвинувачення «віч-на-віч».

Щонайменш, наївним видається і припущення про те, що захисник «за запрошенням», який надає послуги на підставі договору, в ході здійснення приватних слідчих дій турбуватиметься про щось, окрім інтересів підозрюваного, обвинуваченого. Виходячи з цього, під час проведення захисником приватних слідчих дій неминучою є необ'єктивність у встановленні тих чи інших обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні в силу заздалегідь обумовленої односторонності такого розслідування. Приватні слідчі дії набудуть одностороннього характеру з фіксацією лише тих доказів, які сприятимуть спростуванню підозри чи обвинувачення, пом'якшенню чи виключенню кримінальної відповідальності підозрюваного, обвинуваченого. Як представник сторони обвинувачення, захисник не зобов'язаний всебічно, повно і неупереджено досліджувати обставини кримінального провадження, що викривають підозрюваного, обвинуваченого. КПК України покладає на захисника обов'язок лише по з'ясуванню обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого (ч. 1 ст. 47 КПК України) [6]. З обов'язку захисника прямо випливає його зацікавленість у результаті кримінального провадження. Отже, проведення приватних слідчих дій буде покладено на суб'єкта, який зацікавлений не у встановленні істини під час здійснення кримінального провадження, а суто в забезпеченні сприятливого результату для підозрюваного, обвинуваченого, який і оплачує його послуги в рамках договору про надання правової (правничої) допомоги.

Органи розслідування захищають публічний інтерес (складається з інтересів держави, її органів і посадових осіб, а також інтересів суспільства) і не можуть бути упередженими. У разі, якщо у прокурора, слідчого особисто, їх близьких родичів чи членів сім'ї є заінтересованість в результатах кримінального провадження або існують інші обставини, які викликають обґрунтовані сумніви в їх неупередженості, то вони не мають права брати участь у кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 77 КПК України) [6]. Наголосимо, що таких підстав до відведення захисника КПК України не містить, фактично підтверджуючи висновок про зацікавленість цього учасника процесу у результаті кримінального провадження на користь підозрюваного, обвинуваченого. З огляду на це не можна погодитися з тим, що у діях органів розслідування об'єктивності, за незмінності ст. 9 КПК України, буде на порядок більше, ніж у діях захисника під час паралельного розслідування.

Ключовою особливістю процесу збору доказової бази у межах кримінального процесу є те що, суб'єкт доказування, зазвичай, неспроможний її сформувати, не порушуючи при цьому чиїхось інтересів. Для подолання даної проблеми держава наділяє таких суб'єктів спеціальними владними повноваженнями, які полегшують їм процес знаходження та вивчення доказів. Дотримання правил процесуального доказування підкріплюється можливістю використання державного примусу, включаючи процедурні, дисциплінарні та кримінальні санкції. Діяльність, пов'язана зі слідчими та розшуковими заходами, завжди передбачає застосування процесуального примусу. Такі заходи на сьогодні проводяться виключно суб'єктами, які мають відповідні повноваження. Це означає, що лише певні категорії осіб, наділені

владою, мають право проводити слідчі (розшукові) дії, суворо дотримуючись встановлених КПК України вимог. Виходячи з цього, ми прогнозуємо, що особи, залучені до орбіти паралельного розслідування, зазнають у межах його проведення серйозних труднощів. Захисники, які прагнуть певного результату, але не обтяжені посадовою відповідальністю, опиняться у становищі носіїв владних повноважень стосовно інших осіб, змушених підкорятися їхнім вимогам. Немає впевненості в тому, що зібрані у зазначеній ситуації докази відповідатимуть процесуальним вимогам КПК України, враховуватимуть права та інтереси осіб, залучених до орбіти паралельного розслідування.

На сьогодні, згідно з чинним законодавством, у кримінальному процесі існує широке коло суб'єктів, наділених владними повноваженнями, яке систематично розширюється за рахунок створення в країні різноманітних антикорупційних та інших органів з правом проводити досудове розслідування. Важко уявити, якими будуть наслідки, якщо до цього переліку додадуться адвокати-захисники з правом проведення приватних слідчих дій. Внаслідок розширення кола суб'єктів проведення слідчих (розшукових) дій сфера застосування примусу невиправдано розшириться, що паралельно призведе до суттєвого зростання рівня свавілля щодо громадян. Виходячи з цього, слідчі (розшукові) дії повинні проводитися лише уповноваженими представниками державної влади, і до них не повинні включатися особи, які мають у кримінальному процесі інтерес, відмінний від інтересу публічного.

У науковій літературі існує позиція щодо можливості проведення захисником приватних слідчих дій, лише за умови створення гарантій отримання з їх допомогою достовірної інформації, а також гарантій при проведенні таких дій захисту інтересів особи. Варто зазначити, що в окремих пострадянських країнах, у яких питання паралельного розслідування також виносилося на обговорення, проблему наділення захисника владними повноваженнями, гарантії отримання достовірної інформації, гарантії захисту інтересів особи тощо під час проведення приватних слідчих дій пропонувалося вирішити запровадженням у кримінальний процес нового суб'єкта – спостерігача з числа особисто незацікавлених у справі співробітників органів дізнання. Спостерігач повинен надавати допомогу особі, яка провадить приватну слідчу дію, а також засвідчувати факт її проведення, змісту, ходу та результатів, що має на меті узаконити застосування примусових заходів у ході паралельного розслідування та проконтролювати виконання вимог процесуального закону щодо його дотримання під час збирання доказів. Акцентуємо увагу на тому, що дана пропозиція не отримала ні законодавчого схвалення, ні схвалення в науковому середовищі. Наголошувалося, що позиція про неприйнятність проведення приватними особами розслідування у справі, та ще й зацікавленими в результаті процесуальних дій, є беззаперечна навіть у присутності спостерігача. Виходить, що незацікавлена у кримінальному провадженні особа (наприклад, співробітник органу слідства), наділена владними повноваженнями, приставляється до особисто зацікавленого в результаті справи учасника кримінального процесу для провадження слідчої дії. Присутність у якості спостерігача працівника поліції, який не є фахівцем у питаннях права і процесу, також не гарантує бездоганності процесуальної діяльності, а лише підкреслює владний характер місії особи, яка проводить приватне розслідування. Участь у процесуальних діях представника адміністративної влади призводить до непотрібного дублювання, оскільки адвокат не може самостійно ухвалити рішення у справі та надає результати приватної слідчої дії до суду [5]. Ба більше, за такого порядку слідча дія проводитиметься, по суті, посадовою особою, і називати її приватною слідчою дією не має сенсу. Призначення

спостерігача з числа співробітників органів досудового розслідування та покладання на нього обов'язку щодо застосування примусових заходів, необхідних для початку та забезпечення нормального перебігу приватних слідчих дій, актуалізують питання доцільності їх іменування «приватними», оскільки, по суті, за такого підходу вони набувають публічно-правового характеру, забезпечуючись примусовою силою держави, а не приватної особи. Отже, якщо при проведенні приватних слідчих дій буде присутній спостерігач від держави, то всі слідчі дії взагалі простіше проводити лише органами досудового розслідування, як це відбувається на сьогодні. Як спостерігач повинен контролювати проведення приватної слідчої дії, так і в рамках чинного КПК України адвокат-захисник наділяється правом участі в допиті та інших процесуальних дій, що проводяться слідчим, прокурором за участю підозрюваного, обвинуваченого. Під час проведення слідчої (розшукової) дії захисник може висловлювати зауваження та доповнення, які в подальшому знаходять своє вираження в протоколі слідчої (розшукової) дії.

На нашу думку, запровадження наведеної вище пропозиції у вітчизняне правове поле суттєво ускладнить роботу органів досудового розслідування. Дані органи не лише будуть зазнавати систематичних труднощів при проведенні слідчих (розшукових) дій, а й позбавляться можливості проводити окремі невідкладні слідчі (розшукові) дії. Так, окремі приватні слідчі дії, що проводяться захисником, можуть випереджати слідчі (розшукові) дії, що проводяться органом досудового розслідування, що є цілком зрозумілим з огляду на навантаження, яке несуть слідчі. Дана проблема досі залишається актуальною, навіть інститут кримінальних проступків, введений у 2020 році, який у якості однієї з цілей ставив перед собою зменшення навантаження на слідчих органів досудового розслідування, вирішив дану проблему лише частково. Після початку повномасштабних бойових дій на території країни кількість слідчих у правоохоронних органах зменшилася, а кількість вчинених кримінальних правопорушень – зросла, що лише посилило навантаження на кожного слідчого.

Проведення процесуальних дій органами досудового розслідування після проведення їх захисником, який зафіксував частково або взагалі не зафіксував відомості про будь-які обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, втратить сенс. Захисник, випереджаючи слідчого, зможе проводити дії, які слідчий не зможе повторити, унаслідок чого виникне питання достовірності їх результатів. У процесі проведення приватних слідчих дій може бути спотворена чи знищена (як ненавмисно, так і навмисно) доказова база, особливо це стосується слідів кримінального правопорушення тощо. До того ж, це може призвести до втрати як обвинувальних, так і виправдувальних доказів, оскільки у процесі збору доказів, особливо на початковому етапі розслідування, проблематично визначити, який доказ формується – обвинувальний чи виправдувальний. Повторне проведення тих самих слідчих (розшукових) дій підвищує ризик втрати, спотворення або навіть навмисного знищення предметів матеріального світу, що містять інформацію про обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Збільшуються шанси осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, впливати на перебіг різних слідчих (розшукових) дій на свою користь і, врешті-решт, – на результат всього розслідування. Варто зазначити, що опитати адвоката стосовно деталей проведення приватних слідчих дій також буде складно, оскільки, на нашу думку, дана інформація може потрапити під захист адвокатської таємниці. Нагадаємо, що адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про

клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правничої допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності [9]. Що стосується допиту адвоката, то згідно п. 2 ч. 2 ст. 65 КПК України адвокати не можуть бути допитані як свідки про відомості, які становлять адвокатську таємницю [6]. Вітчизняне законодавство, зокрема кримінальне процесуальне, суворо захищає принцип конфіденційності роботи адвоката, що може зіграти негативну роль у разі впровадження у КПК України інституту паралельного розслідування.

Загальна структура приватних слідчих дій та паралельного розслідування загалом, у будь-яких їх формах видається суперечливою та непрактичною. Дані концепти намагаються поєднувати непоєднуване: владну правозастосовну діяльність державних органів із непроцесуальним пошуком фактичних даних, який проводиться стороною захисту. У науковій літературі неодноразово обговорювалися пропозиції щодо розширення повноважень учасників процесу, особливо захисників, стосовно збирання фактичних даних, які можуть бути використані як докази. Загалом, дані пропозиції заслуговують на схвалення, оскільки вони спрямовані на зміцнення змагальних засад кримінального процесу. Акцентуємо увагу на тому, що значна кількість висловлених пропозицій вже реалізована законодавцем та закріплена в КПК України. Крім того, у нас немає підстав заперечувати проти подальшого розширення прав захисника на збирання та подання таких даних без використання примусових заходів. Однак, сама концепція проведення двох протилежних слідчих процесів – офіційного з боку обвинувачення та приватного з боку захисту – є передумовою серйозних порушень законності. На практиці це призведе до зловживань та фальсифікацій. Посилення ролі захисника у вивченні доказів має бути гарантією повноти й об'єктивності досудового розслідування. Наділення захисту правом проведення паралельного розслідування означає заміну всього вітчизняного кримінального процесу іншим, чужим як для нас, так і для більшості континентальних країн Європейського Союзу. Ми переконані, що як тільки адвокат отримає можливість самостійно збирати докази шляхом проведення приватних слідчих дій, він втратить свою початкову роль захисника. Неможливо не погодитися з тим, що надання стороні захисту такого права є доведенням принципу змагальності до його крайніх і руйнівних меж. Ба більше, надання стороні захисту можливості проводити паралельні розслідування призведе до формування подвійних стандартів у кримінальному процесі. Це не лише створить плутанину у процесуальних питаннях, а й підірве довіру до справедливості та неупередженості правосуддя. За такого підходу зростає ризик того, що захисник використовуватиме свої повноваження не для забезпечення правосуддя, а для маніпулювання та спотворення фактів на користь клієнтів заради перемоги в суді будь-якою ціною. В результаті, пропозиція про впровадження інституту паралельного розслідування видається вкрай сумнівною. Будь-які пропозиції щодо такої докорінної зміни кримінального процесу повинні ретельно зважуватися та оцінюватися з погляду їхнього впливу на суспільство та державу.

Аналіз показує, що часткове впровадження інституту паралельного розслідування неможливе, воно має здійснюватися комплексно, чого не можна досягти без глибоких структурних змін в існуючій системі кримінального процесу. У разі здійснення таких масштабних змін вони занурять країну в глибокий хаос

пореформеного періоду. Зовні ідея комплексного реформування кримінального процесу в напрямку реалізації «абсолюту» змагальності виглядає привабливою, особливо з погляду противників сучасного вітчизняного кримінального процесу. При поверхневому аналізі вона здається кроком до значного посилення ролі захисту та зрівняння його можливостей по збиранню доказової бази зі стороною обвинувачення. Однак, при більш детальному розгляді неминуче з'ясується, що паралельне розслідування навряд чи підвищить ефективність захисту на етапі досудового розслідування. Хоча змагальність відіграє важливу роль у кримінальному процесі, не слід забувати, що вона не є самоціллю. Не можна допустити, щоб принцип змагальності отримав свою подальшу реалізацію у кримінальному процесуальному законодавстві на шкоду іншим принципам кримінального процесу. Небезпека таких змін полягає в потенційному порушенні балансу між правами захисту та обвинувачення, що може призвести до ігнорування й порушення прав та інтересів потерпілого.

Список використаних джерел:

1. Габрелян А. Ю. Вектор розвитку України: дилема вибору. Матеріали конференцій МЦНД, 2021. URL: https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02 (дата звернення: 16.02.2024).
2. Габрелян А. Ю. Недоліки законопроекту № 3139. Верховенство Права, 2020. № 1. С. 36 – 43.
3. Габрелян А. Ю. Об'єкт правопорушення передбаченого ст. 181-1 КУпАП. Journal «ScienceRise: Juridical Science», 2020. № 3 (13). С. 27 – 33.
4. Горя Н. К. Принцип состязательности и функции защиты в уголовном процессе. Советская юстиция, 1990. № 7. С. 21 – 24.
5. Доля Е. А. Проект Общей части УПК: критический анализ. Государство и право, 1995. № 5. С. 83 – 92.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. Ст. 88.
7. Маслюк О. В. Актуальні проблеми інституалізації адвокатського розслідування в кримінальному процесі України. Национальный юридический журнал: теория и практика, 2016. № 22. С. 145 – 149.
8. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення авторитету адвокатури». URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73050 (дата звернення: 16.02.2024).
9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013. № 27. Ст. 282.
10. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення авторитету адвокатури від 22.10.2021 р. № 6207. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73050 (дата звернення: 02.01.2024).
11. Чепель О. В., Габрелян А. Ю. Показання свідка в кримінальному процесі: поняття, зміст, вимоги. Аналітично-порівняльне правознавство, 2023. № 4. С. 451 – 458.
12. Чепель О. В., Габрелян А. Ю. Адвокат свідка: проблематика правового статусу. Science of XXI century: development, main theories and achievements: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference (January 26, 2024). Helsinki, Republic of Finland: International Center of Scientific Research, 2024. С. 131 – 136.